

Täysistunto

Perjantai 12.11.2021 klo 12.59—13.20

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työaikalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 161/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 15/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskusteluun, edustaja Heinonen.

Keskustelu

13.02 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kun kiitosta on syytä antaa, niin silloin sitä annetaan, ja tämä esitys on hallitukselta hyvä. Sitä osoittaa myös tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan käsittely, joka on ollut yksimielinen ja edennyt varsin nopeasti. Tästä ei ole kauaa, kun lähetekeskustelu tästä hallituksen esityksestä työaikalain muuttamiseksi käytiin, ja jo silloin lähetekeskustelussa taisi tulla kaikki ponnekkaimmat tukipuheet oppositiosta tälle hyvälle esitykselle. Ja se on nyt täällä meillä käsittelyssä, ja tämä ollaan saamassa voimaan.

Työaikalainsäädäntöhän on, oikeastaan voisi sanoa, aika lailla tarpeettomasti vaikeuttanut työnantajien ja työntekijöiden toimintaa ja arkea nimenomaan täällä palo- ja pelastuspuolella, missä on noudatettu ikiaikaisesti vuorokausityöaikaa eli tehty käytännössä 24 tuntia työtä ja tämän perään sitten pidetty kolme vapaapäivää. Tämä kierto on toiminut hyvin. Se on ollut itse asiassa palo- ja pelastustoimessa yksi, voisi sanoa, vetovoimatekijäkin, jolla sinne on työntekijöitä saatu. Kun jokin aika sitten otettiin käyttöön sitten nämä lyhyemmät työajat, kokeiltiin niitä tietyillä pelastuslaitoksilla, niin nopeasti huomattiin, että vetovoima alalle heikkeni, siirryttiin toisaalle, ja toisaalta jouduttiin rekrytoimaan myös lisää väkeä, mikä on sitten vaikuttanut tietysti myös palo- ja pelastustoimen kustannusten nousuun. Nyt kun me olemme tietoisia siitä, että meidän pelastajapula on ilmeinen tulevaisuudessa — meillä on erittäin isoja haasteita saada riittävästi pelastajia koko Suomeen näitä tehtäviä tekemään — niin on hyvä, että tämä korjaus tähän työaikalakiin tehdään.

Voisi todeta, että ehkä lähtökohtaisestikin olisi hyvä, että mahdollisimman vähän puututtaisiin — me lainsäätäjät tai toisaalta viranomaiset — siihen, millä tavalla työpaikoilla työaikoja ja arkea järjestellään. Paras asiantuntemus on työpaikoilla itsellään. Tämä pelastustoimen muutos on esimerkki siitä, että kun lainsäädännöllä lähdettiin vähän sorkkimaan sinne, niin menttiin huonompaan suuntaan. Ja nyt tämä työaikalain muutos itse asiassa korjaa takaisin tämän hyvän rytmin, jossa siis vuorokausityöaikaa noudatetaan 24 tunnin työvuoroina ja kolmen vapaapäivän myötä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Satonen.

13.05 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! On hyvä jatkaa tästä, mitä edustaja Heinonen jo sanoi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta tosiaan käsitteli asiaa ja oli yksimielisesti tämän esityksen kannalla.

Oikeastaan näen tämän niin, että tämä on hyvä esimerkki siitä, mihin me päästään paikallisella sopimisella ja sillä, että otetaan huomioon alan erityispiirteet. Toivon, että tämä on myös esimerkki, jota voidaan muilla toimialoilla hyödyntää, vaikka tämä nyt nimenomaan kohdistuu tähän palo- ja pelastusalaan. Enkä tarkoita sitä, että jollain muulla toimialalla mentäisiin tällaiseen 24 tunnin työvuoroon, se ei varmaan juuri millekään muulle alalle sovi, mutta lähes jokaisella alalla on joitain omia erityispiirteitä, jotka olisi äärimmäisen tärkeitä huomioida, ja tässä nyt nähdään, että kun yritetään ikään kuin laittaa samanlaista kenkää riippumatta siitä, mikä on jalan suuruus, niin lopputulos on huono. Sen takia oli erittäin tärkeää, että tämä esitys tuotiin ja tämä nyt menee eteenpäin ja voidaan palata siihen käytäntöön, joka on aikaisemmin ollut.

On aivan varmasti totta se, minkä myös edustaja Heinonen sanoi, että tämä tulee nostamaan palo- ja pelastusalan vetovoimaisuutta, koska tämä järjestelmä, johon nyt mennään, on nimenomaan työntekijöiden tahto, tämä on heille sovelias tapa tehdä tätä työtä. Meillä on myös erittäin tärkeää se, että pelastusala on houkutteleva, jotta sinne saadaan jatkossakin hyvää, osaavaa ja sitoutunutta työvoimaa.

Erittäin hyvä, että tämä asia nyt menee eteenpäin ja etenee yksimielisesti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

13.07 Atte Kaleva kok: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hyvä laki, aivan kuten edustajat Heinonen ja Satonen edellä ansiokkaasti totesivat. Toivottavasti sen myötä pannaan piste pelastus- ja ensihoitoalan harva se syksy toistuvalla epätietoisuudelle siitä, millaista työaikaa jatkossa tehdään ja mitä viranomaisen mahtaa siitä tällä kertaa sanoa. Nyt työnantajat ja työntekijät saavat yhdessä sopia, miten työaikojen suhteen toimitaan. Niin on hyvä, koska juuri siellä alan sisällä ja työpaikoilla asuu suurin viisaus siitä, mikä on järkevää ja mikä ei.

Tämä laki on sekä työnantajien että työntekijöiden kannalta hyvä. Samaan suuntaan pitää edetä työelämässä laajemminkin. On edistettävä paikallista sopimista. Sopiminen tarkoittaa, että ratkaisuja löydetään yhdessä. Monessa yrityksessä tämä merkitsee sitä, että luodaan yhdessä yhteistä tulevaisuutta ja tilaa menestyä. Lainsäätäjän tai viranomaisen tulee puuttua mahdollisimman vähän työpaikkojen arkeen silloin, kun osapuolet ovat itse löytäneet parhaat ratkaisut ja käytänteet.

Pelastajat ja ensihoitajat ovat perinteisesti tehneet niin sanottua vuorokausirytmiiä. Se tarkoittaa, että työssä ollaan kerrallaan 24 tuntia ja sitä seuraa pidempi vapaa. Viikkotyöaika on tasoittunut 40–42 tuntiin. Tämä on mahdollista, koska työ on keskeisesti päivystämistä. Meidän maallikkojen on joskus hankala ymmärtää, että näiden sisäisen turvallisuuden ammattilaisten keskeinen tehtävä on nimenomaan ylläpitää valmiutta. Valmiuden pitää ihan aina, yöllä ja päivällä, arkena ja pyhinä, olla vaaditulla tasolla. Se tarkoittaa kykyä nopeaan toimintaan, aina pienistä tarkistustehtävistä suuronnettomuuksien hoitamiseen. Valmiutta ylläpidetään koko ajan, mutta työtä ei tehdä kellon ympäri. Tehtävien salissa näillä ammattilaisilla on mahdollisuus myös lepoon työpaikallaan. Tämän lain myö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2021 vp

tä mahdollistetaan, että ammattilaisemme saavat pitää heille parhaiten soveltuvan työaika-mallin.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kannattaa lain hyväksymistä esitetystä muodossaan. Tiedostimme valiokunnassa kuitenkin myös sen, että viranomaisten tähän saakka myöntämät poikkeusluvut on koettu osin epäjohdonmukaisiksi ja joskus vähän mielivaltaisiksi. Eri työpaikoille on asetettu erilaisia ehtoja, mutta myös työpaikoilla ehtoja ja normeja on tullut eri tavoin. Siksi on tarpeellista täsmentää, mihin lainsäätäjät pyrkii. Tavoitteena on, että tämän lain myötä sopimisvapaus kasvaa eikä supistu. Poikkeavista työajoista saadaan jatkossa sopia työehtosopimuksessa, eikä viranomaisen poikkeuslupia tarvita. On myös mahdollista siirtää työaikakysymys osittain tai kokonaan paikallisesti sovittavaksi. Epäjohdonmukaisuutta on ilmennyt myös tasoittumisjaksojen suhteen — siis siinä, millä ajalla keskimääräinen sovittu viikkotyöaika saavutetaan. Jatkossa tasoittumisjakso saadaan sopia enimmillään 12 kuukauteen työn tekemisestä lukien.

Valiokunnan yhteinen toive on, että lainmuutoksesta tiedotetaan riittävästi. Lainsäätäjän tarkoitus on luoda väljyyttä ja edistää sopimista, ei rajoittaa tai vaikeuttaa kenenkään elämää. Kysymys pelastajien ja ensihoitajien työajoista on tärkeä. On hyvä, että ylimääräinen säätäminen sen suhteen saadaan nyt loppumaan. Alalla riittää muutakin mietittävää.

Haasteista vähäisimpiä eivät ole pelastuslaitosten siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille tai rakenteellinen pula osaajista. Alalla on myös suuri huoli resurssien riittävydestä jatkossa. Näitä kysymyksiä tullaan lähivuosina ratkomaan kaikilla tasoilla. Niitä tullaan miettimään vielä useampaan kertaan tässäkin salissa. Kaiken myllerryksen keskellä meidän on kuitenkin taattava ammattilaisillemme työrauha heidän tärkeään työhönsä. Sisäisen turvallisuuden organisaatioidemme ja niissä työskentelevien pitää olla iskussa koko ajan, eikä ydintehtävän suorittamista saa rakenteiden muuttuessaan vaarantaa. Nämä ammattilaiset toimivat rajapinnassa, jossa kysymys on kansalaisten keskeisimmästä perusoikeudesta, oikeudesta elämään ja terveyteen. Turvallisuudessa ei ole ylimenokausia.

Monelle pelastajalle ja ensihoitajalle työaika on tärkeä kysymys. Monille se on yksi alalle hakeutumisen ja alalla pysymisen syistä, kuten edustaja Heinonen ja edustaja Satonen täällä aikaisemmin ansiokkaasti totesivat. Vuorokausityörytmi helpottaa monen mielestä työstä palautumista sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Moni käy työssä pitkien matkojen päästä. Tämä ei olisi mahdollista, jos työvuoroja olisi merkittävästi nykyistä enemmän. Myös monet, etenkin syrjäkylien paloasemat voisivat jäädä kokonaan ilman ammattilaisia, jos töihin pitää tulla nykyistä useammin. Työmatkat ovat kalliita ja — kiitos hallituksen — muuttuvat koko ajan entistäkin kalliimmiksi. Pitkät työmatkat syövät myös kohtuuttomasti vapaa-aikaa ja lisäävät työhön liittyvää sidonnaisuutta.

Arvoisa puhemies! Tämä on todellakin hyvä laki, ja kannatan sitä lämpimästi. Kiitos hallitukselle pitää antaa silloin kun kiitoksen aihetta on, ja nyt sitä aihetta on. Pelastajat ja ensihoitajat tarvitsevat nyt alalle vakautta ja jatkuvuutta. Toivottavasti tämä laki osaltaan sitä heille tuo ja auttaa heitä jaksamaan vaativassa tehtävässään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Myllykoski.

13.12 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä kokoomusedustajienkin puolelta on tullut aiheellista suitsutusta, täytyy sanoa, että kylläpä hallitus on tehnyt todella hyvän esityksen. Ja mikä tärkeintä, kuten edustaja Satonen toi esille, kun työmarkki-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2021 vp

najärjestöt yhdessä ovat tätä katsoneet, niin ollaan tähän päädytty, ja se on erityisen hyvä. Palaamme siis vanhaan, ja se on tässä se, mikä mahdollistaa.

Itse olen kyllä huolissani alan vetovoimasta. Yksin tällä sitä ei varmasti nosteta. Kyllä myös palkkaus ja työn sitovuus ovat semmoisia asioita.

Mitä tulee edustaja Kalevan hyvän puheen loppuosaan ja haja-asutusalueisiin, niin saanen hieman oikaista, että siellä ei ole ammattilaisia tälläkään hetkellä. Kyllä tämä meidän koko palo- ja pelastustoimi lepää suurelta osin maaseuduilla ja haja-asutusalueilla sopimuspalokuntien eli, niin kuin ennen sanottiin, vpk-henkilöstön varassa. Se on huoli, mikä tässä tulee esille, ja kun vielä tässä edellisvuonna tehtiin tällainen työaikaan ja päivystykseen liittyvä oikeuden päätös, että se kaikki katsotaan työajaksi, niin näillä aluepelastuskeskuksilla ei ollut mahdollisuuksia maksaa niitä korvauksia, mitä laki rupesti edellyttämään. No nyt siellä on varmasti päästy jonkinlaiseen ratkaisuun.

Pidän tätä myös siinä mielessä hyvänä, että ei astuttu sellaiseen miinaan, että olisi vuoden loppuun mennessä tarvinnut tasoittua työaikojen. Kuten edustaja Kaleva toi hyvin esille, nyt se tasoittumisjakso on siitä työn tekemisestä 12 kuukautta. Mikäli se olisi ollut vuoden loppuun, se olisi ollut katastrofi. Silloin olisivat olleet joulunpyhinä asemat tyhjinä, kun olisi jouduttu pitämään niitä vapaita. Tässä tämmöinen pidemmälle katsominen oli hyvä.

Toivotaan, että tämä lisäisi alan houkuttelevuutta, vaikka ehkä me tarvitaan joitakin muitakin elementtejä sinne vielä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pelkonen.

13.15 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Olen samaa mieltä kuin edustajat Kaleva ja Heinonen siitä, että silloin kun on syytä kiitokseen, kiitos on myös syytä antaa. Tämä hallituksen esitys on hyvin tarpeellinen, ja edustaja Kaleva kuvasi asiaa jo erittäin hyvin omassa kattavassa puheenvuorossaan. Ja mikä hienointa, tässä on todellakin kuunneltu kentän ja työntekijöiden tarpeita ja toiveita. Minäkin toivon, että laki astuu voimaan mahdollisimman pian. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

13.15 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Täytyy oppositiolle antaa kiitokset kiitoksesta ja siitä, että tämä mietintöluonnos, mikä valiokunnasta on tullut, on tehty yksimielisellä työllä. Ja ensinnäkin haluan kyllä kiittää edustaja Kalevaa ansiokkaasta puheenvuorosta. Niputitte omassa puheenvuorossanne sen, minkä takia tämä lainsäädäntömuutos on pitänyt tehdä. Täytyy myös huomioida, että tämä lainsäädäntömuutoshan ei ole missään ristiriidassa työaikadirektiivien kanssa.

Ja, puhemies, lopuksi haluan muistuttaa siitä, mitä myös valiokunta totesi, että tästä lainsäädännön muutoksesta on hyvin tärkeää nyt tiedottaa ja ohjeistaa riittävästi tuonne kentälle, jotta mahdolliset virheelliset käsitykset sen soveltamisen osalta voidaan välttää. Kiitoksia vielä hyvästä työstä.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 133/2021 vp

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 161/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.